

PSAVI/3666/2022

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Viite Sosiaali- ja terveysministeriön kuulemis- ja lausuntopyyntö dnro: VN/10830/2022.

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi potilasturvallisuuden varmistamisesta terveydenhuollon työtaistelun aikana

Aluehallintovirastojen yhteinen lausunto.

Tämä lausunto laadittu yhteistyössä kaikkien aluehallintovirastojen kanssa. Aluehallintovirastoissa on ollut käytettävissä Valviran antama lausunto.

4.2. Pääasialliset vaikutukset

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan aluehallintovirastolle ehdotetaan säädettäväksi toimivalta määrätä harkintansa mukaan työtaisteluun osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö työskentelemään ammattitaitoaan vastaavissa tehtävissä välttämättömän hoidon turvaamiseksi potilasturvatyöhön kuntien ja kuntayhtymien tekemästä esityksestä. Aluehallintovirastot arvioivat mainituista toimista aiheutuvan esityksestä poiketen enemmän kuin vähäistä hallinnollista taakkaa, vaikka kunnalla tai kuntayhtymällä voidaan olettaa olevan tarve noudattaa erityistä huolellisuutta ja tarkkuutta tehdessään ilmoituksia ja esityksiä määräysten antamiseksi.

Mikäli potilasturvallisuuslaki tulisi voimaan, olisi kuitenkin hyvin todennäköistä, että määräysten päätöksenteosta kokonaisuutena aiheutuisi aluehallintovirastoille merkittävän suuri hallinnollinen työmäärä. Hallinnollinen taakka liittyisi sekä kuulemiskirjeiden ja määräysten laatimistyöhön (kaikista esityksistä annettava muutoksenhakukelpoiset määräykset, myös tilanteissa, jossa esityksestä ei anneta määräystä, niin perusteltu päätös). Erityisesti kuulemiseen ja määräysten tiedoksiantoon määräyksen kohteena oleville ammattihenkilöille tulee varata resursseja, koska kiireellinen aikataulu huomioon ottaen, on ne annettava ko. henkilöille tiedoksi henkilökohtaisesti. Vuoden 2007 työtaistelun aikana voimassa olleen potilasturvallisuuslain mukaisten määräysten tiedoksiannossa oli suuria vaikeuksia mm. siitä syystä, että ammattihenkilöt

välttelivät määräysten tiedoksisaamista, mikä aiheutti ongelmia määräysten toimeenpanossa. Määräysten antaminen voi olla tarpeen kaikkina viikon päivinä, mistä aiheutuu aluehallintovirastoille vähäistä enemmän hallinnollista taakkaa.

5. Säädoskohtaiset perustelut

3 § Potilasturvallisuustyö

Pykälän käyttöala vaikuttaa olevan laajempi kuin v. 2007 laissa, mikä tarkoittaa enemmän mahdollisia päätöksiä, joita tulisi annettavaksi. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan esityksen 2 §:ää olisi sovellettava ensisijaisesti verrattuna ehdotettuun 3 §:ään. Esitysluonnoksesta ei ilmene, mitä seikkoja aluehallintoviraston tulisi ottaa huomioon harkitessaan sitä, onko muut keinot potilaiden hengen ja terveyden turvaamiseksi käytetty.

4§ Menettely potilasturvallisuustyöhön määrättäessä

Hallituksen esitysluonnoksen 4 §:ää koskevien säännöskohtaisten perustelujen mukaan *pykälän 4 momentin mukaan määräys voitaisiin antaa, vaikka kuultava vastustaisi määräystä. Jos asianomainen vastustaa määräystä kuulemiselle annetussa määräajassa, aluehallintoviraston tulisi määräystä antaessaan ottaa huomioon määräyksen vastustamiseksi esitetyt perusteet. Annettavassa määräyksessä tulisi todeta potilasturvallisuustyön alkamisen ajankohta, kesto, toimintayksikkö, jossa se suoritetaan ja pääasialliset tehtävät. Aluehallintoviraston tulisi päätöksessään yksilöidä ne tehtävät, joita määräys koskisi.* Aluehallintovirastot katsovat, että laissa tulisi selkeästi ja tarkkarajaisesti säätää siitä, mitkä ovat ne vastustamisperusteet, joiden nojalla määräys voidaan jättää antamatta. Vastustamisperusteiden arviointia ei tulisi jättää ainoastaan määräysten tekijän arvioitavaksi. Tärkeää on, että vastustamisperusteet määritellään lainsäädännössä, jolla varmistetaan yhtenäinen käytäntö. Lisäksi määräysten antamiseen tulee – ottaen huomioon kiireellinen aikataulu- viivettä vastustamisperusteiden selvittelyn johdosta. Vuoden 2007 potilasturvallisuuslain 3 § 3 momentissa oli selkeästi määritelty *”Määräystä ei voida antaa, jos se vaikeuttaisi huomattavasti määrättäväksi aiotun henkilön perheen tai omaisten hyvinvointia.... aiheutuisi muusta syystä erityisen suurta haittaa määrättäväksi aiotulle henkilölle.”* Aluehallintovirastot esittävät harkittavaksi em. tyyppistä rajausta vastustamisperusteiden arviointia varten.

Luonnoksen mukaan *aluehallintoviraston olisi pykälän 3 momentin mukaan varattava potilasturvatyöhön määrättävälle mahdollisuus tulla kuulluksi ennen määräyksen antamista. Aluehallintoviraston tulisi määrätä aika, jonka kuluessa asianomaisen henkilön on esitettävä näkemyksensä asiasta. Tämä määräaika ei saisi olla 24 tuntia lyhyempi. Kuulemismenettelyyn sovellettaisiin muutoin hallintolakia. Määräys potilasturvatyöhön voitaisiin antaa, vaikka asianomainen henkilö ei olisi ottanut kantaa asiaan määräajassa. Aluehallintovirasto saisi kuitenkin ratkaista asian varaamatta asianosaiselle tilaisuutta tulla kuulluksi, jos kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaisi vakavaa vaaraa ihmisten terveydelle. Kuulemisesta poikkeamista koskeva säännös vastaisi osittain hallintolain 34 §:n 2 momentin 4 kohtaa. Kuulemisesta poikkeaminen tulisi perustella aluehallintoviraston päätöksessä.*

Työntekijää on lakiesityksen mukaan lähtökohtaisesti kuultava ennen määräyksen tekemistä. Kuulemisaika esityksen mukaan vähintään 24h. Näin ollen, jos työntekijää kuullaan ennen määräystä ja määräaika kuulemiselle on lyhyt, tulee kuuleminen toteuttaa henkilökohtaisesti. Postitse tuskin voi kuulla, jos kuulemisaika on alle viikon, koska tosiasiallisesti ei tällöin voida katsoa kuulemisen toteutuneen? Kuulemiskirjeen ja päätöksen tiedoksiannossa voitaneen käyttää tarvittaessa haastemiestä, mutta onko mahdollisuutta käyttää esim. yksityistä kuriiripalvelua? Onko em. tiedoksiantotehtävät ns julkisen vallan käyttöä, joka edellyttäisi lainsäädännön, jos yksityistä kuriiripalvelua käytettäisiin apuna kuulemiskirjeiden toimittamisessa ja määräyksen tiedoksiannossa?

Kuulemisesta voidaan poiketa myös HL 34 §:n 2 mom. 4 kohdan perusteella ja näin tulee tehdä, jos työmääräystä tarvitaan pikaisesti. Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan määräys tulee aina tehostaa uhkasakolla, koska muuten se on tehoton, jos työntekijä ei sitä halua noudattaa. Soveltuuko uhkasakonkin osalta kuulemiseen HL 34 §:n 2 mom. 4 kohta? Potilasturvallisuuslain he-luonnoksessa todettu hieman eri tavalla? Soveltaminen rinnakkain?

Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä tulisikin esimerkein täsmentää, millaisissa tilanteissa kuulematta jättäminen voisi konkretisoitua ottaen huomioon, että potilasturvatyötä koskevan määräyksen antamisen edellytyksenä on jo ylipäätään potilaiden terveyden vakava vaarantuminen.

Aluehallintovirastot toteavat, että epäselväksi jää, miten kuulematta jättäminen suhteutuu siihen, jos henkilöllä onkin asianmukainen este/peruste, jonka perusteella häntä ei tulisi määrätä potilasturvatyöhön?

Esitysluonnoksessa ei ole vuoden 2007 potilasturvallisuuslakia vastaavaa pykälää potilasturvatyöhön määrätyn oikeuksista. Onko työntekijällä oikeutta muuhun kuin mahdollisesti vahingonkorvauslain mukaisiin korvauksiin, jos valitus menee läpi Haossa ja työntekijä siten ollut määrättynä työssä ilman perustetta? Tällaisen pykälän lisäämistä olisi syytä harkita.

Lisätietoja antaa tarvittaessa lakimies Heli Kajava, puh. 0295 0175 67

Johtaja Maria Siurua

Lakimies Heli Kajava

Tämä asiakirja PSAVI/3666/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PSAVI/3666/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Kajava Heli 04.04.2022 13:00

Ratkaisija Siurua Maria 04.04.2022 13:01